

Saarde Sõnamid

Nr 4 (185) Esmaspäev, 23. aprill 2018

Hind 0.30 €

Eestis algas tuleohtlik aeg!

Soojade ja päikesepaisteliste ilmade saabudes on järsult tõusnud maastikutulekahjude arv. Möödunud nädalavahetusel kustutasid päästjas ligikaudu 150 kulupõlengut, neist kõige enam, 50 Lõuna päästepiirkonnas. Kiiresti kasvanud maastikupõlengute arv viitab sellele, et Eestis on alanud tuleohtlik aeg. Lähtuvalt sellest määratakse Päästeameti peadirektori käskkirjaga Eesti territooriumil tuleohtliku aja alguseks 19. aprill 2018.

Tuleohtlikul ajal võib looduses tuld teha ainult selleks ettenähtud kohtades. Metsas liikujatel on lõkke tegemisel ja grillimisel soovitatav kasutada riigimetsa majandamise keskuse lõkkekohti, mille asukohad on leitavad internetilehelt www.rmk.ee. Infot avalike lõkkekohtade ja grillimisplatside kohta saab ka kohalikest omavalitsustest. Päästeamet tuletab ka meelde, et kulupõletamine on Eestis keelatud aastaringselt.

Päästeameti ohutusjärelvalve osakonna juhataja Tagne Tähe sõnul on tuleohtliku aja väljakuulutamine märguandeks, et ka väike eksimus tulega ümberkäimisel looduses võib kaasa tuua rängad tagajärjed. „Palun ole looduses tuld, grilli või sigarette kasutades hoolikas. Hoiakust „minuga ju ei juhtu“ pole abi, kui oma käitumist kriitilise pilguga üle ei vaadata. Kuival metsalusel ja maastikul saab tulekahju alguse lihtsamalt ja levib kiiremini, kui sa ette kujutada suudad,“ ütleb Tähe.

Väiksemast maastikupõlengust võib saada vaid hetkega ulatuslik ja traagiliste tagajärgedega põllu- või metsapõleng. Lõkke tegemisel tuleb nii metsas, maastikul kui koduaias järgida tuleohutusnõudeid. Lõkkease tuleb teha mittesüttivale pinnale, lõket tohib teha vaid vaikse tuulega, hoides käepärast esmased kustutusvahendid. Lahtist tuld ei tohi jätta järelvalveta, sel tuleb lasta lõpuni põleda, lõkkejägid kustutada veega või summutada liivaga.

Täpsemat infot ohutuks grillimiseks ja lõkke tegemiseks saad küsida päästeala infotelefonilt 1524.

PÄÄSTEAMET

Kommunikatsiooniosakond

Riin Oesalg

pressiesindaja

+372 628 2058 | +372 5108474 (434)

riin.oesalg@rescue.ee

Raua 2 | 10124 Tallinn

www.paasteamet.ee

Kilingi-Nõmme 80

100 AASTAT EESTI VABARIIKI, 80 AASTAT KILINGI-NÕMMET

Saarde vallavalitsus ja Eesti Muinsuskaitse Selts kutsuvad osa võtma ajalooapäevast

Kilingi-Nõmme – väärtuslik Eesti väikelinn

kolmapäeval, 25. aprillil 2018 algusega kell 12

Kilingi-Nõmme klubis Pärnu mnt. 73

Kavas ettekanded linna ajaloo ja väärtustest, vanade majade korda tegemisest, pärast lõunat ringkäik linnas.

Kell 11.30 paneme lilled Kilingi-Nõmme Vabadussõja mälestusmärgile.

Kilingi-Nõmme seminar on üheksas sarjast „Väärtuslikud Eesti väikelinnad“.

Kaugemalt tulijatele osavõtuks registreerimine Eesti Muinsuskaitse Seltsis info@muinsuskaitse.ee ja telefonil 53 494 304.

2018
EUROOPA
KULTUURIPÄRANDE-
AASTA
#EuropeForCulture

Saarde Vallavalitsuse istungitel

27. märtsil 2018. a

väljastati kasutusluba Saarde vallas Lähkma külas Külamaja katastriüksusel (katastritunnus 75601:006:0009) asuva külamaja maakütte kollektori ja maakütteseadmete kasutusele võtmiseks;

väljastati kasutusluba Saarde vallas Kilingi-Nõmme linnas Pärnu tn 37 katastriüksusel (katastritunnus 30601:007:0011) asuva LPG vedelgaasimahuti kasutusele võtmiseks;

väljastati ehitusluba Saarde vallas Kilingi-Nõmme linnas Vana tn 7 maaüksusele (katastritunnus 30601:004:0029) ehitise (abihoone) püstitamiseks;

kinnitati ja väljastati Saarde Vallavalitsusele projekterimistingimused Saarde vallas Kilingi-Nõmme linnas Pärnu tn 73 maaüksusel (katastritunnus 30601:006:0042) asuva Kilingi-Nõmme klubihoone põlengujärgse siseviimistluse ja tehnosüsteemide rekonstrueerimise projekterimiseks;

otsustati soodustuste andmine olmejäätmeveol;

otsustati kinnisasjaga liitmiseks sobiva maa erastamine Saarde vallas Tihemetsa alevikus Punapargi tee 41 kinnistuga (registriosa nr 1187406, katastritunnus 71102:002:0007) liidetava maaüksuse osas;

nõustuti hajaasustuse programmi toetuslepingutes nr 2-5.3/36 ja 2-5.3/37 määratud projekti lõppkuupäevade ja projekti aruannete esitamise tähtpäevade pikendamiseks;

otsustati ühekordse toetuse maksmine;

otsustati SA Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuses hooldamisel oleva isiku poolt hooldustasu maksimisel puudujääva osa maksmine Saarde valla eelarvest;

otsustati eraldada mittetulundusühingule Spordiklubi Saarde sihtotstarbeline toetus Saarde valla 2018.a eelarvest 2018.a sporditegevuse tarbeks summas 2500 eurot;

otsustati hinnata 50 % alla Saarde Vallavalitsuse raamatupidamises kajastuvad varad (Tali kooli väliskanalisatsioon, Tali internaadihoone ja Tali koolimaja);

otsustati esitada volikogule „Memorandum ühtsest piletihindade ja sõidusoodustuste süsteemist Pärnu linna ja maakonna avalikel bussiliinidel alates 1. juulist 2018.a“.

03. aprillil 2018.a:

kinnitati Saarde Vallavalitsuse 2018. aasta hankeplaan;

väljastati ehitusluba OÜ Sigaste Rantsole Saarde vallas Marana külas suvale Marana maaüksusele (katastritunnus 71101:001:0400) sõnnikuhoidla püstitamiseks;

väljastati ehitusluba aktsiaseltsile AS TREV-2 Grupp Saarde küla veemajandusprojekti - külmaveetorustiku, kanalisatsioonitorustiku ja rooveepumpla ehitamiseks;

väljastati ehitusluba OÜ-le Puurvesi Saarde vallas Tuuliku külas asuvale Uue-Paru maaüksusele (katastritunnus 78201:004:0073) puurkaevu ehitamiseks;

kinnitati ja väljastati projekterimistingimused Saarde vallas Metsääre külas Miku vkt 2 maaüksusel (katastritunnus 75601:001:0002) aiamaa ümberehitamiseks üksikelamuks laiendamiseks üle 33 %;

anti nõusolek jätta riigi omandisse Saarde vallas Tali külas asuv maaüksus (piiriettepanek AT0804160271), ligikaudne pindala 4,7 ha, sihtstarve 100% maatulundusmaa (011;M); lähiaadress Leesika;

anti nõusolek Saarde vallas Ilvese külas asuva Polli katastriüksuse (75601:001:0459, registriosa nr 338906) jagamiseks ja määrati katastriüksuse jagamisel tekkivatele katastriüksustele lähiaadressid, sihtotstarbed ja aadressid;

anti nõusolek hajaasustuse programmi toetuslepingus nr 8-2/400 määratud projekti lõppkuupäeva pikendamiseks ja projekti aruande esitamise tähtpäeva pikendamiseks.

10.aprillil 2018.a:

kinnitati Saarde vallale kuuluva Saarde vallas Kanakülas asuva hoonestatud Kuuse kinnistu (katastritunnus 71001:001:0082, kinnistu registriosa nr 4044150) võõrandamiseks korraldatud avaliku kirjaliku enampakkumise tulemused;

volitati Osühingut Saarde Kommunaal pikendama osühingu hallata antud eluruumi kasutamiseks sõlmitud tähtajalist tüüriepingut;

kutsuti tagasi Osühing Vekso juhatause liikmed Aivo Rist ja Tiiu Pukk alates 01. maist 2018.a;

määrati Osühingu Saarde Kommunaal juhatause liikmele juhatause liikme ülesannete täitmise eest igakuiselt makstava tasu suurus;

otsustati anda sulgpallklubile Triton tegevusluba projektlaagri korraldamiseks ajavahemikus 06.-26.08.2018.a Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis Sambla tn 18, Kilingi-Nõmme linn;

kiideti heaks hajaasustuse programmi projekti „Oru puurkaev“ üpparuanne Saarde vallas Rabakülas asuvale Oru kinnistule (katastritunnus 75601:001:0455) puurkaevu rajamiseks esitatud toetuse kasutamise kohta;

otsustati ühekordsete toetuste maksmine ja maksimisest keeldumine;

anti nõusolek Saarde vallas Kalda külas asuva Matsita katastriüksuse (75601:005:0191, registriosa nr 20906) jagamiseks ja määrati katastriüksuse jagamisel tekkivatele katastriüksustele lähiaadressid, sihtotstarbed ja aadressid;

eraldati Saarde valla 2018.a eelarvest 150 eurot Endla Murdi laulustuudio koosseisus Lätis Bauska linnas toimivald rahvusvahelisel laulukonkursil „Aprila Pileni 2018“ osaleva Maarit Juhkamsoo osalemiskulude katteks.

18. aprillil 2018.a:

otsustati riigihanke „Tali Teeninduspunkti osaline rekonstrueerimine lasteaiaks“ pakkumuste vastavaks tunnistamine, eduka pakkuja tuvastamine ja eduka pakkuja kvalifitseerimine. Riigihanke „Tali Teeninduspunkti osaline rekonstrueerimine lasteaiaks“ (riigihanke viitenumber 195894) hankemenetluses tunnistati edukaks pakkujaks OÜ E13 (registrikood 10151929) pakkumusega 122 893,81 eurot käibemaksuta. Hindamiskriteeriumi alus: madalaim hind.;

võeti vastu korraldus sotsiaalhoolekande küsimuses;

käsitleti Saarde valla kriisikomisjoni põhimääruse eelnõu ja otsustati esitada see Päästeametile kooskõlastamiseks;

tunnistati kehtetuks Saarde Vallavalitsuse 10. aprilli 2018.a korraldus nr 94 „Enampakkumise tulemuste kinnitamine“;

otsustati võõrandada Saarde vallale kuuluv Saarde vallas Kanakülas asuva hoonestatud Kuuse kinnistu (katastritunnus 71001:001:0082, kinnistu registriosa nr 4044150) otsustuskorras Martin Neemalule hinnaga 820 eurot;

otsustati soodustuste andmine olmejäätmeveol;

anti nõusolek Osühing Saarde Kommunaal ja Osühing Vekso ühinemislepingu audiitorkontrolli ja ühine misaruande tegemata jätmiseks;

otsustati võtta hinnapakumised teede rekonstrueerimistöde teostamiseks kooskõlas teeohiukavaga;

otsustati teostada Sigaste külas asuva truubi rekonstrueerimistööd;

eraldati 2500 eurot spordiklubile JK Pärnu Poseidon MTÜ sporditegevuse toetamiseks Saarde vallas 2018. a (jalgpallitreeningute läbiviimine Kilingi-Nõmme ning Surju treeningugruppides);

muudeti Saarde Vallavalitsuse 30. jaanuari 2018.a korraldusega nr 22 kinnitatud „Huvihariduse ja huvitegevuse tegevuste kava 01.09.2017-31.12.2018“ ja kinnitati see uues redaktsioonis;

kinnitati eelarveliste vahendite täiendav jaotus „Huvihariduse ja huvitegevuse tegevuste kava 01.09.2017 – 31.12.2018“ elluviimiseks ja eraldati MTÜ-le Saarde Spordiliit 2000 eurot noorsootegevuse võimaldamiseks.

Külliki Kiiver, vallasekretär

Saarde Vallavolikogus

18. aprill 2018. a:

otsustati liituda MTÜ Pärnumaa Ühistranspordikeskuse poolt koostatud ettepanekuga Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ühtsete sõidupiletihindade ja sõidusoodustuste kehtestamiseks Pärnu linna ja maakonna avalikel bussiliinidel alates 1. juulist 2018. a;

vallavara võõrandamist käsitlevad volikogu otsuste eelnõud Levalohu põlismetsa raieõiguse ja Jäärja külas asuva Kanali kinnistu võõrandamiseks avaliku enampakkumise korras kohta suunati seisukoha võtmiseks ja ettepanekute tegemiseks volikogu komisjonidesse;

kinnitati Surju Lasteaia arengukava aastateks 2018-2023;

võeti vastu määrus „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning huvikooli seaduses sätestatud ülesannete delegeerimine“;

otsustati osaleda teiste valdade ja linnade munitsipaalkoolide tegevuskulude katmises proportsionaalselt õpilaste arvuga, kes õpivad teiste valdade ja linnade munitsipaalkoolides ja kelle rahvastikuregistri järgne elukoht asub Saarde valla territooriumil;

võeti vastu määrus „Saarde valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamise, menetlemise ja muutmise kord“;

võeti vastu määrus „Pädevuse delegeerimine“ vallavalitsusele või vallavalitsuse vastava valdkonna eest vastutavale teenistujale ülesannete delegeerimise kohta;

võeti vastu määrus „Sotsiaalhoolekandeline abi andmise tingimused ja kord“;

kuulati Kilingi-Nõmme Spordihooone ja Tihemetsa Spordikompleksi juhataja Toivo Tallo ja Jaanus Metsniku idee tutvustust rajada Tihemetsa Spordikompleksi aastaringiselt kasutatav liivahall;

kuulati vallavanem Indrek Taltsi informatsiooni riigihanke „Riigihanke „Tali Teeninduspunkti osaline rekonstrueerimine lasteaiaks““ tulemuste kohta ja informatsiooni Kilingi-Nõmme klubi kindlustussummade laekumise kohta;

kuulati volikogu liikme, volikogu haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni esimehe Heli Juhkamsoo küsimust ajalehes „Saarde Sõnumid“ avaldatud vallavalitsuse vastuse kohta volikogu liikme Andres Annasti artiklile. Küsimusele vastas vallavanem Indrek Talts.

Külliki Kiiver

vallasekretär

Hajaasustuse programmi 2018. aasta

taotlusvoor avati 9. aprillil

Hajaasustuse programmi taotlusvoor on avatud alates 9. aprillist kuni 11. juunini 2018.

Hajaasustuse programm viiakse ellu Riigi Teatajas avaldatud riigihalduse ministri 22.02.2018 määruse nr 14 „Hajaasustuse programm“ alusel.

Programmi eesmärk on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ning seeläbi aidata kaasa elanike arvu püsimisele neis piirkondades.

Programmist toetatakse järgmisi tegevusi:

majapidamises joogivee kättesaadavuse tagamine,

elamu heitvee nõuetekohase kanaliseerimist tagava süsteemi rajamine,

aastaringiselt ligipäätava juurdepääsutee rajamine,

leibkonna vajadustele vastava autonoomse elektrisüsteemi rajamine (tingimusel, et majapidamine ei ole liitunud elektrivõrguga).

Programmi tingimused:

Taotleja alaline elukoht on taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist hajaasustusega maapiirkonnas asuv majapidamine.

Taotleja elukoht on rahvastikuregistri andmete kohaselt katkematult taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist majapidamine, millele projektiga toetust taotletakse.

Taotlejal ei tohi olla riiklike maksude osas maksuvõlga, välja arvatud juhul, kui see on ajatatud.

Projektile võib olla ka kaastaotleja(id). Kaastaotlejale kehtivad samad tingimused, mis taotlejalegi.

Taotluse esitamise päeval peab eelmise toetuse kasutamise aruanne olema kohaliku omavalitsuse poolt kinnitatud.

Projekti ajalise kestuse arvestus algab toetuslepingu sõlmimisest ning projekti elluviimine peab olema lõppenud 31.oktoobriks 2019

Maksimaalne toetus programmist on ühe majapidamise kohta 6500 EUR, omafinantseering peab kokku moodustama vähemalt kolmandiku projekti kuludest.

Taotlemine

Taotlus koos vajalike lisadega tuleb esitada hiljemalt 11.06.2018 allkirjastatuna paberil või digitaalselt Saarde Vallavalitsusele:

Nõmme 22, Kilingi-Nõmme, 86304 Pärnu maakond või e-posti aadressile mari.treial@saarde.ee

Surju teeninduskeskus, Valla, Surju küla, Saarde vald 86401 Pärnu maakond või e-posti aadressile andrus.lillemaa@saarde.ee

Taotlejale vajalike dokumentidega saab tutvuda:

EASi veebilehel, <https://www.eas.ee/teenus/hajaasustuse-programm/>

Lisainformatsioon: Saarde Vallavalitsus: abivallavanem Martti Rooden, telefon 449 0139, 5349 4259,

e-post martti.rooden@saarde.ee

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS): Tiina Loorand, telefon 627 9402, e-post tiina.loorand@eas.ee

Saardes uued ametnikud!

1. märtsil 2018 asusin tööle ehitusnõunikuna Saarde Vallavalitsuses. Olen lõpetanud Kilingi-Nõmme Keskkooli, Tallinna Sidekooli haljastuse eriala, Kaitseväge Lahingukooli, Tallinna Pedagoogikaülikooli kunstõpetuse ja joonestamise eriala. Tallinna Tehnikakõrgkoolis lõpetasin rakendusarhitektuuri eriala, ning arhitekti ja projekteerijana oman kümne aastast tööstäzi. Ehitusnõunikuna soovin anda omapoolse panuse Saarde valla arengusse.

MARGUS MEOLA

Töötan alates 02. aprillist 2018 Saarde valla keskkonna- ja heakorraspetsialisti ametikohal. Varasemalt olen töötanud aastatel 2002–2005 Nigula Looduskaitseala Administratsioonis spetsialisti ametikohal; 06.03.2006 asusin teenistusse Keskkonnainspektiooni, kus töötasin aastatel 2006–2008 keskkonnakaitseinspektori, 2008–2017 keskkonnakaitse vaneminspektori ning 2018. a algusest keskkonnakaitse juhtivinspektori ametikohal eluta looduse valdkonnas.

Rakendusliku kõrghariduse omandasin Tartu Ülikooli Türi Kolledžis keskkonnateaduse erialal aastatel 1997–2000, kõrghariduse (baccalaureus scientiarum) omandasin Tartu Ülikooli bioloogia-geograafia teaduskonnas loodusgeograafia ja maastikuökoloogia erialal aastal 2001. Uus ametikoht on mulle suureks ja põnevaks väljakutseks, kus loodan omandatud teadmisi ja oskusi kohaliku kogukonna ja keskkonna hüvanguks rakendada.

Olen abielus, peres kasvab kaks last.

KAIE SAKALA

Kevadisi aiatöid tee ohutult!

Kevad on käes ja kätte jõudnud ka suurkoristuste ning aiatööde aeg. Selge on see, et aiatöödel koguneb oksa, vanu puulehti ja kokku riisutud muru, mida traditsiooniliselt lõkkes põletatakse. Esimestel soojadel päevadel seda ka tehti, kuid samal ajal sõitsid päästjad ühelt pinnasepõlengult teisele, mis näitab, et sügise ja talvega on tuleohutuse tagamine elanikel mingil põhjusel meelest läinud. Kulupõlengute tagajärjel on hävinud juba mitu maja ja juba on ka inimene viga saanud. Õnnetusi juhtub, kuid mõistlik on teha kõik selleks, et kahandada nende juhtumise tõenäosus ligi nullini. Järgnevalt olulised meeldetuletused, et ei tekiks tulekahju, ebameeldivusi päästetameti inspektoritega ega tüli naabritega.

Mida tuleb teha enne kui süütad lõkke?

Kõigepealt veendu, et lõkkepaik on ohutus kauguses hoonetest ja metsast. Ohutu vahemaa sõltub lõkke suurusel. Alla ühemeetrise läbimõõduga lõkke tegemisel peab lõkkekoht paiknema hoonetest, puuriitadest või muudest põlevmaterjali hoiukohtadest vähemalt kaheksa meetri kaugusel. Üle

ühemeetrise läbimõõduga lõkke tegemisel peab lõkke asuma hoonetest või põlevmaterjali hoiukohtadest vähemalt 15 meetri kaugusel. Aprillis hakkas Eestis kehtima ka tuleohtlik aeg, mil metsast peab lõkke jääma vähemalt 20 meetri kaugusele. Rõhutan, et tegemist on minimaalsete kaugustega, vahemaad võivad alati olla pikemad.

Edasi tuleb lõkkeaseme ümbrus puhastada kuluheinast. Kõige kindlam on, kui lõkke alus ümbritsetakse kivide või muldvalliga, et tuli mööda kuiva taimestikku kaugemale ei leviks. Kindlasti tuleb lõkkestegemise juures jälgida tuule suunda ja kiirust. Lõket tohib teha, kui tuule kiirus on alla 5,4 meetri sekundis ja selle suund on hoonetest eemale. Tuule tugevust saate visuaalselt hinnata puude suuremate okste liikumise järgi. Kui suuremad oksad tuulega liiguvad, siis on mõistlik asi katki jätta. Samuti austage oma naabreid. Kui ikka tuul otse naabri majale või hoovi puhub, siis tasub lõkke tegemine edasi lükata ja soodsamat ilma oodata.

Lõkke juures peab alati valmis olema

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Nõustamine töövõime või puude raskusastme hindamise taotlejatele

Eesti Puuetega Inimeste Koda (EPIK) pakub täiendavat nõustamisteenust töövõime või puude raskusastme hindamist taotlevatele isikutele ja nende seaduslikele esindajatele. Nõustamisteenuse eesmärk on tagada täiendav ja sõltumatu tugisüsteem töövõime ja puude raskusastme hindamist puudutavate küsimuste lahendamiseks.

Kellele on teenus mõeldud?

Tasuta nõustamisele saavad pöörduda tööealsed inimesed (ja nende seaduslikud esindajad):

kes kavatsevad taotleda töövõime hindamist ja/või puude raskusastme hindamist;

kelle töövõime ja/või puude raskusaste on hinnatud, kuid kes ei ole rahul hindamise tulemustega ja vajavad abi otsuste sisu selgitamisel;

kes vajavad abi ja nõustamist kaebuse teostamisel seoses töövõime hindamise ja/või puude raskusastme hindamise otsustega.

Töövõime hindamise ja puude tuvastamise tasuta nõustamisteenus MEELESPEA nõustamisele pöördujale

Nõustamine toimub kontaktkohtumise, e-posti ja/või telefoni teel:

Kontaktkohtumine toimub EPIKojas Toompuiestee 10, Tallinn. EPIKoda on avatud tööpäeviti kl 9-17. Nõustamisele on vajalik eelregistreerimine telefonil 671 5909 või noustaja@epikoda.ee

E-posti teel nõustamiseks kirjutada

noustaja@epikoda.ee

Telefoni teel nõustamiseks helistada 671 5909

Nõustamisele registreerudes:

1. Anna nõustajale teada, milles täpselt nõu ja abi vajad, kas:

- seoses töövõime hindamisega ja/või puude taotlemisega üldiselt
- seoses töövõime hindamise ja/või puude tuvastamise taotluste koostamisega
- seoses kaebuse koostamisega

2. Anna nõustajale teada, kas vajad nõustamisel viipekeele tõlgi abi.

3. Juhul kui oled otsuse juba kätte saanud ja

Kuidas on võimalik nõustamist saada?

Nõustamine toimub kontaktkohtumise, e-posti ja/või telefoni teel:

Kontaktkohtumine toimub EPIKojas Toompuiestee 10, Tallinn. EPIKoda on avatud tööpäeviti kl 9-17. Nõustamisele on vajalik eelregistreerimine telefonil 671 5909 või noustaja@epikoda.ee

E-posti teel nõustamiseks kirjutada noustaja@epikoda.ee

Telefoni teel nõustamiseks helistada 671 5909

Vajadusel pakutakse nõustamisel viipekeele tõlke teenust, vastavast soovist tuleb teada anda nõustamisele eelregistreerimisel. EPIKoja hoone on ligipääsetav. Nõustamisele pöördujal on võimalik kasutada kohapeal internetiühenduse ja ID-kaardi lugejaga kliendiartvutit (nt elektrooniliste taotluste täitmiseks nõustaja abiga).

Nõustamisteenust pakub Kristi Rekand, kes omab magistrikraadi nii sotsiaaltöös kui ka õigusteaduses.

kaalud vaidlustamist, siis teavita nõustajat ka dokumendi kättesaamise kuupäevast.

Dokumendi kättesaamise kuupäev omab tähtsust kaebuse koostamise menetlusliku tähtsuse arvutamisel ning on vajalik asja kiireloomulisusest ülevaate saamiseks.

4. Töövõime hindamise ja/või puude taotluse esitamisel **tutvu võimalusel eelnevalt juba vastavate blankettidega Eesti Töötukassa kodulehel ja Sotsiaalkindlustusameti kodulehel** ning täiendava lisamaterjaliga (tutvustavad meetodid, videod, korduma kippuvad küsimused jms).

5. Juhul kui lepid nõustajaga kokku töövõime hindamise ja/või puude tuvastamise elektroonilise taotlusvormi täitmise kohapeal, siis veendu, et sul on olemas **ID kaart või mobiil-ID ja vastavad PIN-koodid**.

6. Tea, et juhul kui oled nõustajaga kontakteerunud e-kirja teel, siis nõustaja kontakteerub Sinuga esimesel võimalusel asjaolude täpsustamise eesmärgil. **Ole ka ise julge küsima kõike, mis teemaga seoses muret teeb, sest eelkõige inimesel endal on oluline roll enda õiguste eest seismisel.**

7. Kui sa ei saa kokkulepitud ajal nõustamisele tulla, siis **teavita kindlasti telefonil 671 5909 või e-postil: noustaja@epikoda.ee**

mõelda, kuid jätkke see teadmine tulevaks sügiseks tallele.

Vähese hulka kuluheina on võimalik kokku riisuda ja lõkkes põletada. Kui seda aga on palju, tuleb maa kenamaks muutmiseks kannatada seni, kuni värske hein on kulust läbi kasvanud. Kuluheina süttimise vältimiseks on mõistlik tähelepanu pöörata ka esimesele niitmisele. Juhuslik tulesäde muruniiduki või -traktori mootorist võib kuival ajal kulu väga kergelt süüdata. Elades tiheasustusalal arvestage, et ka naabri lõkkest võib säde teie maale lennates kuluheina süüdata ja nii saad ohtu teie majapidamine.

Kui neist paarist olulisest reeglist kinni pidada, on kevadtööde tegemine ohutu ja tuleõnnetused välditavad. Samuti ei pea maksimaalset trahviraha, mis lõkkestegemise reeglite eiramise korral võib küündida kuni 1200 euroni. Tuleohutusalasid nõuandeid saate küsida päästeala infotelefonilt 1524.

Kristi Kais

Lääne päästkeskuse ennetusbüroo nõunik

Riigihalduse minister kehtestas uue Pärnu maakonna planeeringu

Riigihalduse minister kehtestas 29.03.2018 maakonnaplaneeringu Pärnu maakonnas Häädemeeeste vallas, Kihnu vallas, Põhja-Pärnumaa vallas, Pärnu linnas, Saarde vallas, Tori vallas ja osaliselt Lääneranna vallas. Lääneranna valla osa (Lihula ja Hanila vallad), mis paiknes enne 2017. aasta haldusreformi Lääne maakonna haldusterritooriumil, kehtestati 22.03.2018 Lääne maakonnaplaneeringu koosseisus.

Pärnu maakonna planeeringu eesmärk on maakonna ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määratlemine aastani 2030+. Planeering on loogiliseks jätkuks 21.12.1998 kehtestatud maakonnaplaneeringule ja seda täpsustavatele teemaplaneeringutele.

Maakonnaplaneeringus on välja toodud maakonna olulisemad väärtused, mille hoidmiseks ja kasutamiseks on seatud üldised põhimõtted ja tingimused teemade kaupa. Olulisemad teemad, mida maakonnaplaneeringus käsitletakse on asustuse paiknemine, teenuste kättesaadavus ja transportiühendused, ettevõtlus ja tootmine; looduskeskkonna väärtused, sh väärtuslikud maastikud ja roheline võrgustik; tehniline taristu, kus suur tähtsus on nii rahvusvahelistel kui ka riigi- ja maakonnasisestel ühendusteedel, sadamatel ning turismiettevõtlust

toetaval lennuväljal.

Maakonnaplaneering on kohalike omavalitsuste üldplaneeringute koostamise aluseks. Sellega on vaja arvestada ka riigi ja kohalike omavalitsuste arengudokumentide koostamisel.

Planeeringute koostamisel on arvesse võetud ning tasakaalustatud riigi ja kohaliku omavalitsuse ruumilise arengu vajadused. Planeeringu koostamise käigus viidi läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH), mille eesmärk on arvestada keskkonnakaalutlusi planeeringu koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse. KSH aruandes on selgitatud, kirjeldatud ja hinnatud planeeringu elluviimisega kaasnevaid olulisi mõjusid loodus- ja sotsiaalmajanduslike keskkonnale ning kavandatud negatiivsete mõjude leevendamise meetmed säästvaks ja tasakaalustatud arenguks. Maakonnaplaneeringuga ei kavandatud tegevusi, millega kaasneks oluline piiriline keskkonnamõju.

Kehtestatud Pärnu maakonna planeering (selguskiri ja joonised), selle kehtestamise korraldus ja lisad on kättesaadavad veebilehel <http://www.maavalitsus.ee/>.

Täiendav info Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna Pärnu talitusest Raine Viitas, tel 715 5865, raine.viitas@fin.ee

Infopäev Tihemetsas „Tuleohutus kortermajas“

Saarde Vallavalitsus ja Lääne päästkeskuse ohutusjärelvalve büroo korraldavad Tihemetsa spordihoones 25. aprillil kell 17.00 infopäeva „Tuleohutus kortermajas“.

Infopäeva eesmärgis on tõsta Saarde valla elanike teadlikkust kortermajade küttesüsteemide paigaldusel esitatavatest nõuetest. Paljudes varem kaugküttega varustatud Tihemetsa alevikus ja Kilingi-Nõmme linnas paiknevates kortermajades on ehitatud küttesüsteemid, mis ei vasta tuleohutusnõuetele. Saarde valla korteriühistutel ja korteriomanikel on sellel infopäeval hea võimalus ennast kurssi viia vajalike toimingutega, et ehitusprotsess nõuetekohaselt läbi viia. Asjakohast infot jagavad Saarde Vallavalitsuse abivallavanem, ehitusnõunik ja Lääne päästkeskuse ohutusjärelvalve büroo spetsialistid.

Olete kõik oodatud küsima ja oma probleemidele lahendusi leidma.

Regulaarne liikumine parandab südame-tervist ja seksuaalelu

Selle aasta aprillikuu on Südamekuu. Traditsiooniliselt aprillis toimuvast Südamenädala projektist välja kasvanud ettevõtmise eesmärgiks on juba 25 aastat tutvustada Eesti inimestele südamehaiguste riskitegureid, nende vältimist ja nendega toimetuleku võimalusi, samuti mõjutada inimeste suhtumist oma südame tervisesse.

Järjepidev kehaline aktiivsus on üks parimaid viise südamehaigustesse haigestumist ennetada. Kehaline aktiivsus normaliseerib vererõhku, vähendab „halva“ ja suurendab „hea“ kolesterooli taset, langetab tromboosiriski, aitab kehakaalu kontrolli all hoida ning parandab meeleolu. Füüsilise koormusega harjunud inimestel on paranenud ainevahetus, mis vähendab ka suhkruhaigusesse ehk diabeeti haigestumise tõenäosust.

Südamehaiguste ennetamiseks on kõige olulisem liikumisharrastuse regulaarsus. Südant aitab tervena hoida nii madala kui mõõduka intensiivsusega regulaarne liikumine. Üks kord nädalas tehtava treeningu tervist kaitsev mõju on vähene, regulaarne koormus tähendab füüsilist tegevust vähemalt kaks, eelistatult kolm kuni viis korda nädalas.

Tuleb siiski rõhutada, et treeninguga üle pingutamise oht on mitmete inimeste puhul reaalne ning organismi antavaid hoiatusmärke ei ole mõistlik tähelepanuta jätta. Inimestel, kes alustavad terviseportidiga 40-50ndates eluaastates, on soovitatav läbida spordimeditsiiniline enesekontrollitest või kahtluse korral pöörduda arsti vastuvõtule, et selgitada välja füüsilise koormuse ohutus enne treeningutega alustamist.

Meeste puhul on raskused erektsiooni

saavutamise või säilitamisega üheks potentsiaalseks ohumärgiks, et keha veresoonte tervise ei ole kõik korras. Südamehaiguste ja erektsioonihäire omavaheline seotus tähendab omakorda ka seda, et seksuaalse funktsiooni häireid märgates peaksid mehed mõtlema ka oma südame tervise peale. Eriti kehtib see nooremate, 30-40ndates eluaastates meeste puhul. Positiivse asjaoluna saab välja tuua, et regulaarsel liikumisel ja füüsilisel treeningul on lisaks südame-veresoonkonna haigestumist ennetavale toimele ka võime osaliselt taastada veresoonte funktsiooni ning sealhulgas erektsioonihäire raskusastet leevendada.

Südame-veresoonkonna haiguste ennetamiseks ja tervisele soodsas mõju avaldamiseks on soovitatav vähemalt 2,5 kuni 5 tundi mõõduka intensiivsusega füüsilist tegevust nädalas, jagatuna 4-5 korra peale. Seega on piisav 30 minutit liikumist viiel päeval nädalas, et anda panus oma keha südame ja veresoonte tervise parandamiseks. Sealjuures ei tähenda füüsilise aktiivsus vaid sporditreeningute tegemist, sinna alla käivad ka näiteks treppidest käimine, keskmisest kiirema tempoga kõndimine, aiatööde tegemine. Suurema koormusega tervisetreeninguks sobivad näiteks kepikõnd, sörkjooks, ujumine, jalgrattasõit, tantsimine, sõudmine, uisutamine ja rulluisutamine.

Südamearstidena soovime kõigile mõnusaalt veedetud aega tervisesportidiga tegelemisel. Ilus kevadil on hea aeg alustamiseks. Mõnus treening ja rahulolu liikumisest hoiavad südame tervena ja lisavad elurõõmu.

Südamearstid Margus Viigimaa ja Urmo Kiitam

Pärnumaa abivahenditest sõltuvaid inimesi oodatakse arvamust avaldama

Pärnumaal on sadu inimesi, kelle elukvaliteet sõltub abivahenditest, olgu selleks ratastool, hooldusvoodi või eridisainiga IT- tehnika. Esmakordselt viib Eesti suurim abivahendikeskus Invaru läbi abivahendite ja nende lähedaste seas abivahendite valdkonna uuringu, mille kokkuvõtet on oodata juuniks.

Abivahendikeskuse Invaru klientideeninduse valdkonna juhi Kadri Tiido sõnul teeb uuringu eriliseks asjaolu, et kuigi ühest küljest puudub see väga paljusid, siis samal ajal on tegu ka väga spetsiifilise ja delikaatse valdkonnaga, kus inimeste jaoks on lisaks lahendustele oluline ka abi pakkumise kvaliteet. Invaru Pärnus asuvat esindust külastab igakuiselt ligi 700 abivahendite valdkonna toimimisele on väärtuslik.

“Iga abivahend, olgu selleks ratastool, mähkmed või potitool, peab vastama kasutaja vajadustele ning selle valikul tuleb lähtuda konkreetsest inimesest. Kuna abivahendi valik on väga personaalne, jõutakse sobiva lahenduseni enamasti koostöös klienditeenindajate või terapeutidega. Seetõttu soovimegi uuringu käigus välja selgitada, kuidas hästi toimib täna abivahendite teenus abivahendite või nende lähedaste jaoks ning millised infost või toest inimesed täna puudust tunnevad,” selgitas Tiido uuringu läbiviimise eesmärke.

Tiido sõnul on Invaru teinud aastate jooksul suuri samme, et Eesti abivahendite oleda lisaks kaas- aegsetele abivahenditele tagatud ka

professionaalne nõustamine, vahendite remont ja transport. Need teenused on üha enam kättesaadavad ja operatiivsemad võrreldes ettevõtte algusaegadega ning seetõttu on olnud oluline roll klienditeeninduse muutumisel professionaalsemaks ja usalduslikumaks. “See on äärmiselt oluline, kuna kõige õigemad ja sobivamad lahendused leiab abivahendite koostöös klienditeenindajaga, kellele tuleb parima lahenduse leidmiseks pühendada ka delikaatseid ja ebamugavaid teemasid,” selgitas Tiido.

Tiido sõnul juhtub sageli ka nii, et inimesel on esialgu ühe kindla abivahendi soov, kuid nõustamise käigus selgub sootuks teine vajadus. “Tuleb ette olukordi, kus inimene pöördub meie poole ühe kindla abivahendi soetamiseks. Nõustamise ja proovimise tulemusel aga selgub, et tegelikult sobib talle paremini hoopis teine lahendus või on vaja lausa mitut erinevat abivahendit. Seega on väga oluline, et abivahendikeskustes toimuva kohapealse nõustamise käigus arutataks abivahenditega läbi erinevad küsimused, mille peale inimene sageli ise tuleb.”

Üle Eesti kaheksas linnas igal kuul tuhandeid kliente teenindav Invaru ootab anonüümsele küsitlusele vastama nii abivahendite kui ka nende lähedasi, kes Invaru teenuste ja toodete kasutamisega kokku on puutunud. Uuringule saab vastata aprilli lõpuni veebilehelt kaudu: www.invaru.ee/uuring

Lisainfo:

Keiu Valge

Abivahendikeskus Invaru

meedia@invaru.ee

+372 552 5525

Suurjäätmete ja klaasijäätmete kogumisring

toimub esmaspäeval, 7. mail 2018

Vastavalt Saarde Vallavalitsuse ja Ragn-Sells AS-i vahel sõlmitud lepingule korraldatakse iga maikuu ja oktoobrikuu esimesel esmaspäeval suurjäätmete kogumisring. Juhul, kui see kuupäev langeb riiklikule pühale, lükkub kogumisring järgmisele esmaspäevale.

Korraldatud jäätmeveo uuel etapil, mis algas 1. augustil 2017, saab samal kogumisringil ära anda nii suurjäätmeid kui ka lehtklaasi.

Auto sõidab jäätmevaldajate juurde, kes on ära veo tellinud.

Tellimiseks helistage Ragn-Sells AS-le tel 6060439 või saatke e-kiri parnu@ragn-sells.ee. Samuti võite oma soovi esitada vallamajja telefonidel 4490135 või 4490134, e-kirjaga info@saarde.ee või kaie.sakala@saarde.ee. Teatage oma jäätmeveo lepingu number, jäätmevaldaja ja kinnistu nimi ning aadress, jäätmete asukoht ja selgitused, mis jäätmetega on tegu. Tellimine esitada hiljemalt 30. aprilliks, et jõuaks korraldada veo logistikat. Paigutage suurjäätmed ja klaasijäätmed värava juurde või tee äärde autole ligipääsetavasse kohta. Klaasijäätmed panna kasti või tugevast materjalist kotti, mis kannatab autole tõstmist.

Suurjäätmete äravedu on tasuta, kuid klaasijäätmete eest esitatakse tellijale arve 114 eurot ühe m3 eest. Kogust hinnatakse visuaalselt.

Suurjäätmed on Keskkonnaministri 14.12.2015 määruse nr 70 “Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu” lisas koodiga 20 03 07 tähistatud jäätmed. Need on näiteks vana mööbel, põrandavaibad, ukse-aknad, kraanikausid, WC potid ja muud suured esemed, mis oma konteinerisse ei mahu. Siia alla ei kuulu jäätmed, mille vedu on korraldatud teiste õigusaktide alusel, nagu sõidukite rehvid, külmkapid, telerid jm elektroonikajäätmed ning ehitus- ja lammutusjäätmed (nt kipsplaat, linoleum). Ka ei kuulu suurjäätmete alla suur prügikott tavaliste segaolmejäätmetega või vanade riidetega.

Klaasijäätmed on koodiga 20 01 02 tähistatud lehtklaasi jäätmed - aknaklaas, kasvuhoonete klaas. Siia alla ei kuulu sõidukite aknaklaas (anda üle vastavat jäätmeluba omavale jäätmekäitlejale) ega klaasist pudelid-purgid (panna pakendikonteinerisse).

NB! Aknaraamid koos klaasiga on suurjäätmed, lahtised klaasitükid on klaasijäätmed. Saarde Vallavalitsus

SURJU KOOLI KEVAD-TALVISED TOIMETAMISED

Aasta esimesed kuud on möödunud koolis kiirelt ja toimekalt. Ette on võetud suuremaid ja väiksemaid tegemisi ning saavutatud on häid tulemusi spordi vallas.

Surju koolis tähistati Targalt internetis toimetamise päeva 2. veebruaril kui meid külastas Saarde valla noorsoopolitseinik Heidi Sossi, kes jagas kasulikke näpunäiteid nii õpilastele kui õpetajatele, kuidas kasutada Interneti nii, et keegi kahju ei kannataks.

22. veebruaril osalesid 2-3. klassi poisid Pärnu maakoolide meistrivõistlustel saaljalgpallis 1.-3. klassidele ja saavutasid 1. koha. Võistkonnas mängisid Bruno Koger, Robin Mittenbritt, Kert Heljas, Oliver Püüding, Markus Juust ja Richard Johan Sebastian Tori.

Otsustasime ka omalt poolt kinkida Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks midagi toredat. Leidisime, et parimaks kingiks on midagi sellist, millest ka endale tulu tõuseb. Panime kokku raamatu 100 Eesti suurkujust, osalesid selles kõik õpilased ja õpetajad. Tutvustasime lastekirjanikke, luuletajaid, heliloojaid, sportlasi, ning ka eesti riigi loojaid.

Lisaks sellele valmis eTwinningu projektis osaledes kingitus „Minu Eesti 100!“ Eestimaad tutvustav interaktiivne lauamäng, mis pandi kokku koostöös Haanja, Varsu ja Pelgulinna kooli õpilaste ja õpetajatega.

Surju koolis kuulutati 23. veebruaril 2005. aastal välja Oma Riik. See on Eesti riigi väikene mudel, et noored õpiksid ise tundma, kuidas asjad riigis käivad. Oma Riik annab võimaluse rohkematel õpilastel aktiivselt koolielus osaleda ja olla otsustusprotsessis võrdne partner.

Oma Riigi kõige tähtsamaks sündmuseks on aastapäev. Alustame aktusega, kus Oma Riigi president ja peaminister peavad aastapäevakõne. Oma kohalviibimisega austas meid seekord Saarde vallavanem Indrek Talts ja tervitama oli tulnud meie pikaegne toetaja, Surju endine vallavanem, Jaanus Männik.

Aktusele järgnes kätlemistseremoonia, kus külalised ja Oma Riigi kodanikud õnnitlesid presidenti ja peaministrit Eesti Vabariigi 100. juubeli ja Oma Riigi 13. aastapäeva. Pidupäeva finaalselt on „riigipiruka“ jagamine. „Riigipiruka“ valmistavad kooli kokad ning tähts pole mitte ainult tordi maitse, vaid iga kord on see olnud tõeline kunstiteos.

Oma Riigi Valitsus koos presidendiga osales Pärnus Eesti Vabariigi 100. juubeli tähistamisel. Kui oma pidu peetud, sõitsime Alevi kalmistule, kus toimus kõnekoosolek, pärgade asetamine ja rongkäik kesklinna endise Pärnu Poeglaste Gümnaasiumi juurde (praegu Pärnu Kuninga Tänav Põhikool), kus Eesti Vabariigi president Kersiti Kaljulaid avas mälestusmärgi

“Ajahetk” seal õppinud Eesti riigi loojatele.

Sellele järgnes Rüütli platsil juba traditsiooniliseks saanud Iseisvusmanifesti ettelugemine.

28.02-9.03 toimus koolis kunstiainetel nädal, mille raames oli õpilastel võimalus kuulata erinevaid esinejaid, illustreerida pilte, meisterdada pille, osaleda teemakohastes viktoriinides ja tutvuda Saarde Katariina kirikus oreliga. 28.02 saime osa väga huvitavast kontserdist Pärnu Kontserdimajas, kus esinesid korraga 100 mandoliinimängijat. Teisipäeval, 6. märtsil tähistati kunstõpetuses ainenädala raames väarikaid tähtpäevi. Eesti Vabariigi 100. aastapäeva puhuks valmistati juba enne vahepea plakateid. Kunstnik Konrad Mägi 140. sünniaastapäevaks värvisid 4.-8. klassi õpilased kunstniku maalidest tehtud joonistusi, andes neile uued värvid ja väljanägemise. 1. ja 2. klassi õpilased said oma käega meisterdada toreda pilli, igatahes jätkus fantaasiat ja elevust kõigile. 7. märtsil tutvusid 4., 5. ja 8. klass Saarde kirikus oreliga. Kes soovisid, said ka ise orelil musitseerida. 8. märtsil mõistatasid 1.-3. klassi õpilased väljapandud pildimaterjali põhjal lasteraamatute tegelasi ja illustreerimiseid. Reedel, 9. märtsil, oli meil külas pärimusmuusik Juhan Suits. Saime kuulata Eesti torupilli, sarvepilli, vilesid ja parmupilli. Iga pilliga kaasnes ka väike tekkelugu ja muusikapala. Juhan Suits mängib Eesti-Ukraina ansamblis Svjata Vatra ja töötab puhkpillide lektorina.

14. märtsil tähistasime Surju koolis emakeelepäeva traditsioonilise Ilmi Kollale pühendatud luuletuste lugemise võistlusega. Osales kokku 33 õpilast Surju koolist, Kilingi-Nõmme gümnaasiumist ja Surju lasteaist. Noorem vanuserühm (1.-4. klass) esitas Ellen Niidu luuletusi ja kolm paremat ettejat nende seas on: I koht Oskar Kingissepp, II koht Robin Mittenbritt ja III koht Gregor Metsa.

Vanem vanuserühm (5.-9. klass) esitas Ilmi Kolla loomingut ja kolm paremat ettejat on: I koht ja publikulemmik Rita Ojaste, II koht Eneli Juhansoo ja III koht Henri Viik. Välja anti ka 5 eripreemiat: 1) noorimad osalejad: Surju lasteaia Päevakoerte rühmast Mia Lisette Mittenbritt ja Karl Nikolai Meibaum

2) ilusa ja julge esituse eest: Liis Juhansoo, Margot Klettenberg ja Martti Tarsalainen

Üritus toimus juba seitsmendat korda ja meie üritust toetas nõu ja jõuga ka seegi kord Surju kooli vilistlane Taavi Pukk, kelle kanda on žürii esimehe vastutusriikas amet. Loodame hea koostöö jätkumist.

Emakeelepäeva eriti oodatud külaline Surju koolis oli muidugi luuletaja Contra, kes rääkis oma kirjanikuteest ja loomingust. Esitas oma väga vahvaid ja naljakaid luuletusi eesti, võru ja läti keeles ning vastas õpilaste küsimustele. Kuna Contra looming on tuttav igale eestimaalasele, siis ei tahtnud

ka meie koolis autogrammisoovitajate rivi lõppeda. Seega suur tänu eriti tublidele etleajatele ja muhedale Contrale meeldejäeva emakeelepäeva eest!

19.-23. märtsini osalesid 5. ja 6. klass veeteemalisel veebiviktoriinil. Enne osalemist õppisime usinasti “Veemapi” materjale. Kokku võttis viktoriinist osa rohkem kui 2100 õpilast. Seekord oli auhindu võimalik saada loosi teel, kus kõigi osavõtnute vahel loositi välja 40 veekindlat mobiilikotti. Meie õpilastele naeratas tõeliselt suur loosiõnn: palju õnne Keity Pärna, Sander Tähemaa ja Aleksander Grigorjev!

29. märtsil korraldas Oma Riigi valitsus juba traditsiooniks saanud filmiõhtu. Igast žanrist oli valitud 2 filmi: näha võis anima-, draama- ja õudusfilme ning kõrvale ampsta popkorni ning lonksata morssi, nagu kinosaal.

4. aprillil külastasime 8.-9. klassiga Pärnumaa töö- ja karjääririmessi Suunaja. Noored kuulasid inspireerivaid ettekandeid ja tutvusid edasiõppimisvõimalustega.

11. aprillil toimus maakonna VARIA II viktoriini 2. voor, kus Surju kooli 5.-9. klassi õpilastest koosnev võistkond sai auväärse 3. koha 18 osaleja seas.

16.-20. aprillini toimus koolis loodusainete nädal, mil õpilased tegid laavalampe, osalesid maastikumängul, nooremad vaatlesid maailma läbi luubi ja mikrofone, vanemad kuulasid TLÜ rektori, Tiit Landi, loengut “Rauasisaldus organismis”.

19. aprillil viis Oma Riigi valitsus läbi Playbacki konkursi. Meeleolukal võistlusel osalesid kõikide klasside esindused ja õpetajate esindus.

Surju kooli järjekordne prangluse aasta oli väga edukas. Traditsiooniliselt osales eelvõistlustel kogu koolipere. Vabariiklikku finaali Kilingi-Nõmme jõudis õpilastest Kert Heljas. MMile Ukrainasse, Lvivi said pääsme Eestit esindama Birthe Lall ja Kert Kruusimägi. Surjukatest pääses veel MMile ka Chris Kruusimägi, nüüd juba Koitudula Gümnaasiumi esindajana.

Surju Põhikoolile on omistatud eTwinningu kooli märk aastateks 2018-2019. Märki saamiseks läbisid koolid kaheetapilise taotlusprotsessi. Eestis said märki 8 haridusasutust.

Vabariigi juubeliaasta läheb hoogsalt edasi, täis erinevaid sündmusi ning tegemisi, mis toovad rõõmu nii väiksematele kui ka suurematele.

Õpetajad Liis Virkus, Kersiti Hunt, Maie Sarapik ja Merike Ehapalu

VASTUVÕTT
Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi
10. klassi 2018/2019. õppeaastaks

Dokumentide vastuvõtt
10. klassi toimub
25.-27.06.2018
kell 10-13.

TEADMISED=KOOSTÖÖ=LOOVUS

Gümnaasiumis õppimine eeldab:

- huvi õppimise ja teadmiste omandamise vastu
- valmisolekut iseseisvaks tööks ja eluks
- tahet saavutada oma eesmärgid

10. klassi vastuvõtul viiakse läbi vestlust sobivuse hindamiseks ja arvestatakse põhikooli lõputunnistuse keskmist hinnet.

Nõutavad dokumendid:

- avaldus (saab täita kohapeal)
- põhikooli lõputunnistus koos hinnetelehega
- põhikooli 9. klassi klassitunnistus või väljavõte e-õpistusmeetist
- tervisekaart
- sünnitunnistus
- õpilaskodu avaldus (soovi korral)
- õpilaspileti avaldus (soovi korral)
- õpilaspileti pilt (õpilaspileti soovi korral)

Tule meiega homsesse!

www.kilingi.edu.ee

Telefonid: 449 2264 - kantselei, 449 2394 - õppealajuhataja • E-post: erli@kng.edu.ee
Aadress: Sambla 18, Kilingi-Nõmme, 86304 Pärnu maakond

LASTEVANEMATE ÕHTU 7.mai 2018

Algklasside majas 17.00-18.30
Suures majas 18.00 – 19.30)

Vanematel võimalik kohtuda klassijuhatajate ja aineõpetajatega.

Lastevanemate õhtul, 7. mail, töötab kooli kantselei kella 19-ni ning võtame vastu 1. klassi astuvate õpilaste dokumente.

**Vastuvõtt 1. klassi
2018/2019. õppeaastaks**
**Dokumentide vastuvõtt Kilingi-Nõmme
Gümnaasiumi 1. klassi toimub 2.-31. maini
2018. a E-R kell 8.00-16.00 kooli kantseleis.**

Lastevanemate õhtul, 7. mail võtame vastu dokumente kell 8-19

Nõutavad dokumendid:
avaldus (saab täita kohapeal)
õpilase sünnitunnistus
vanema isikut tõendav dokument
tervisekaart
koolivalmiduskaart
õpilaspileti pilt ja avaldus (õpilaspileti soovi korral)
Info telefonilt 449 2264
Koolikohustuslik on laps, kes saab
1. oktoobriks 7-aastaseks.

Lastevanemate koosolek toimub 31. mail 2018. a kell 18.00 väikeses koolimajas.

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi lõpuaktused toimuvad:

20.06.2018 kell 18.00 põhikooli lõpuaktus
21.06.2018 kell 18.00 gümnaasiumi lõpuaktus

Kilingi-Nõmme Gümnaasium

KILINGI-NÖMME KLUBIS
NELJAPÄEVAL, 26. APRILLIL KELL 17.00

ESTI
EVA
JA
SÜGAVIKU
SALADUS

PILET 3 €

KINODES
12. aprillist

Mirtel POHLA
Margus PRANGEL
Elmo NUGANEN
Tiit EELMAA
Anne TÜRNU
Jarmo REHA

KILINGI-NÖMME KLUBIS
NELJAPÄEVAL, 26. APRILLIL
KELL 19.00

Lauri LAGLE
film

PILET 3 €

Portugal

Rahvamuusikapäev Lähkmal 2014

LÄHKMA
2. RAHVAMUUSIKAPÄEV

16. JUUNIL 2018 KELL 17
LÄHKMA-SAUNAMETSA
KÜLAMAJAS
SAARDE VALLAS.
ESINEVAD KOHALIKUD
PILLIMEHED JA SÕBRAD
KAUGEMALT.
ÕHTU JÄTKUB JAANITULEGA.
VÕTA KAASA OMA
PIKNIKUKORV.
KOHAPEAL GRILLIMISE
VÕIMALUS.

Livonia
kevadlaad
ja
LAMADES
Saarde valla meistrivõistlused
Pärnumaa Meistrivõistlused

20. MAI 2018 ALATES 11.00
Kilingi-Nõmme suvealas
Registreerimine ja kaalumine algab 9.30

EURUMISES

OSALEVA VÕTVAD KÕIKI
KES ON VÄHEMALAT
KÄIKIVANNA

OSALEMISEL
KÕIKI
KES ON VÄHEMALAT
KÄIKIVANNA

ICON FIT

23. juunil ootame kõiki Kosenkraniuste suguvõsa liikmeid ja nende järeltulijaid Kikepera küla lõkkeplatsile suguseltsi kokkutulekule.

Oodatud on ka kõik teised, kes on seotud Kikepera külaga. Kaasa võtke hea tuju ja mõõdukas piknikukorv. Täpsem info edaspidi. Jälgige uudiseid!

<https://www.facebook.com/Kikepera/>
kikepera@gmail.com
5230932 Tiit Kosenkranius

Kilingi-Nõmme Klubis
6. mail kell 14.00

Segaansambel PATLANE 20
Juubelipidu

Kaasa löövad taidlejad Kilingi-Nõmmest, Mõisakülast, Abja-Paluojaalt ja Surjust

Info tel. 55 695 715 Üritus on tasuta

KERAAMIKA ÕPITUBA

SURJU RAAMATUKOGUS
7. MAIL KELL 11.00

osalustasu 10 EUR

juhendab ENE TAPPER
tapferkeraamika

Info ja registreerimine
enetapper@gmail.com

Helgi Kuusk / Tiivan Beant Kaur

Kundalini jooga
NÄIDISTUND

Kilingi-Nõmme spordikeskus
1. aprillil,
kell 18.00-19.30

TASUTA!

OSALEJATE SOOVIST LÄHTUVALT JÄTKUVAD TUNNID IGAL PÜHAPÄEVAL.

Info www.sk.saarde.ee

RMK kavandab Nigula rabas loodusliku veerežiimi taastamistööd. Taastamistööde käigus suletakse osaliselt rabas olevad kuivenduskraavid. Tööd on kavandatud riigimaal. Projekti avalikkuse kaasamise koosolek toimub 27.04.2018 kl 14.00 Nigula looduskeskuses (Urissaare küla, Pärnumaa). Täpsem info: ove@laanekraav.ee, 53 325 369. Projekti rahastab Euroopa Ühtekuuluvusfond.

Euroopa Liit
Ühtekuuluvusfond

Eesti
tuleviku heaks

SILMADE KONTROLL JA PRILLIDE MÜÜK

07. mai alates 10.00
KILINGI-NÖMME
KLUBIS

Etteregistreerimine
telefonil 5323 2454

HINDPERE OPTIKA

Uusajalaväärne
Ettevõtte
2017

Silmade kontroll 15€, prillioetjale TASUTA!

Eesti Vabariik 100

Meil omad mingi pigem tööle Soome,
Sest töötajateks pagulasi sisse toome.
Ukrainast ehituste tarbeks tööjõu odavama saame,
Küll karuteene omadele sellega me teeme.
Miks peakski juhid maksma kõva palka,
Kui poole vähemaga lepib ju lvanka?
Ei nuta eal ju maa ja eluolu pärast sissetoodud võõras,
Kui raudtee tarbeks kopad maad ja järved segi pööraks.
Ei lähe lõunamaisel töötajal ju korda tselluloositehas,
Las linnad olla haisvas vees või lehas!
Peaasi, et saaks kätte rahanutsu raske,
Te Eestlased neil maale tulla laske.
Kas ülekäigurada märgib mees või naine,
See pigem äärmuslaste „hingepaine“.
Ja miks küll lasteaias lapsed ühtsel meelel,
Ei tohiks mängida ehk rollimänge moslemite keelel.
Kui keegi kurdab liigset metsaraiet,
Võib peagi kogeda juriidiliselt kohtuvaiet.
Sest riigiisad täpselt teavad seda,
Metsarahadeta riigi rahakott see oleks mäda.
Lõuna Eestis pole sünnitustemaju vaja,
See haigekassale toob ainult rahaliselt jama.
Las alkorallit sõites meie mees teeb head,
Ja naise hoopis Lätti sünnitama veab!
Sealt koju tulles võtku kaasa kütet,
Ja ehitusematerjaligi ehk osta on ju mõtet.
Ka juurikad ning puudelt saadav vili,
On teada odavamalt Lätist kätte tuli!
Ning maha öelnud suurmees Igor Gräzin ammu,
Et Liivimaaga lõuna Eesti pidama peaks ühtset sammu!
See osa Eestist kus kirikute tornis kuldne kukk,
ju ongi osa Liivimaast ja asi jock.

Põhjapool kus aga rist meil ehib pühakoja torne,
Jääb mereäärseks ääremaaks mis rahvale toob meelepahatorme.
Tõmbekeskuseks ju paljudele Riias lennujaam mil nimeks RIX,
Mitte tunnel Helsingisse kus uhkelt suur olema saab sõidu tax.
Ja koduvillane kas olgu mees või naine,
Sa ära ole sellest infost hingelt haige!
Sest mida ise oled ette võtnud muutmaks asja kulgu,
Või uputus las peale mind vaid tulgu?

Margus Kukkk

Nüüd on aeg paroolikaart välja vahetada turvalisema lahenduse vastu. Pärnumaal kasutab ainult paroolikaarti 10 825 inimest.

Kui 20 aastat tagasi oli paroolikaart innovatsioon, siis tänaseks on see paraku ajale jalgu jäänud. Tuleva aasta sügisel jõustub üleeuroopaline seadusemuudatus, mis piirab turvalisuse huvides paroolikaardiga tehtavaid tehinguid oluliselt ja see muudab selle kasutuks. Seetõttu saadame paroolikaardi teenitud puhkusele. Alates selle aasta 1. veebruarist Swedbank enam uusi paroolikaarte ei väljasta.

Millega paroolikaart asendada?

Hetkel kasutab ainult paroolikaarti interneti- või mobiilipangas toimetamiseks ligikaudu 200 000 Swedbanki klienti, kuid nende arv väheneb kiiresti. Pärnumaal on paroolikaardi kasutajaid ca 10 825. Kui Teie olete üks nende seast, siis soovime juba täna endale sobiva alternatiivse lahenduse välja valida. Nii saate juba varakult uut lahendust katsetada, kuid samal ajal on paroolikaart varuks taskus. Praeguseks on olemas mitmeid turvalisemaid ja mugavamaid võimalusi pangatoimingute ning muude e-teenuste kasutamiseks. Seega leiate kindlasti endale sobiva lahenduse.

Kellele sobivad Smart-ID ja Mobiil-ID?

Kui soov kasutada nii interneti- kui ka mobiilipanka, soovime teha, kas Smart-ID või Mobiil-ID. Viimasel ajal on kõige populaarsemaks muutunud Smart-ID, mida kasutab tänaseks Eestis juba üle 170 000 inimese. Smart-ID on tasuta ja sobib ennekõike aktiivsele nutiseadmete kasutajatele. Smart-ID saab nii iseseisvalt nutiseadmesse alla laadida kui ka pangasinduses vormistada. Mobiil-ID on tasuline teenus, kuid see sobib ka nendele inimestele, kes nuputelefone kasutavad. Mobiil-ID vormistamiseks tuleb pöörduda oma mobiiloperaatori poole.

Kelle jaoks on parim valik ID-kaart ja PIN-kalkulaator?

Kui nutiseade puudub ja pigem kasutatakse internetipanka, soovime valida ID-kaardi või PIN-kalkulaatori. ID-kaardiga pank sisenedes on vaja ID-kaardi-lugejat (kasutajatunnus on sama, mis paroolikaardil). Lisaks tasub jälgida, et ID-kaardi sertifikaadid oleks uuendatud. Ilma nendeta ei saa nii internetipanka kui ka muid e-teenuseid kasutada. PIN-kalkulaator on seade, mis loob automaatselt ühekordseid paroole. PIN-kalkulaator on tasuline ja selle saab pangasindusest.

Nutikoolitused ja nõustamine

Meie jaoks on oluline, et kõik leiaksid endale sobiva lahenduse paroolikaardi asemele. Lisaks sellele, et meie nõustajad abistavad pangasinduses üle Eesti, soovime osa võtta koolitustest. NutiAkadeemia korraldab üle Eesti erinevaid loenguid ja koolitusi, kus õpetatakse igapäevaseid e-teenuseid ning nutiseadmeid kasutama (sh Smart-ID ja Mobiil-ID). Rohkem infot leiab selle kohta nende kodulehelt www.nutiakadeemia.ee. Samuti kutsume üles nutiteadlikumaid inimesi oma sõpru, töökaaslast ja pereliikmeid abistama, et nende üleminek paroolikaardilt uuele lahendusele, oleks sujuv.

Tere!

Täname meeldiva koostöö eest, mis on aidanud meil korraldada postiteenuse osutamist Saarde valla elanikele. Koostöö kohaliku omavalitsusega on meile väga oluline. Selleks, et oleksite teadlik ajutisest muudatusest postiteenuse osutamises ja saaksite soovi korral ka omalt poolt kohalike elanikke teavitada, anname teada, et perioodidel 14.05- 28.05.2018 ja 11.06 - 26.06.2018 on Kilingi - Nõmme postkontor ajutiselt avatud E- R 9:00 - 14:00; L,P suletud.

Oleme viinud ajutise lahtiolekuaja muudatuse perioodi võimalikult lühikeseks ja tagame sel ajal postiteenuse kättesaadavuse klientidele. Kliendid saavad kasutada kõiki postiteenuseid ka lähimas postiasutuses või tellida kirjakandja koju/tööle. Postmarkide, kaartide ja ümbrike müügiks oleme sõlminud lepinguid alternatiivsete müügikohtadega, et kliendid saaksid mugavalt osta kõike kirja saatmiseks vajalikku. See on klientidele täiendavaks võimaluseks ka postiasutuse tavapärase töökorralduse ajal.

Lähim postiasutus

Papiniidu postipood, papiniidu 8, Pärnu
E-R 10:00-20:00
L 10:00-18:00
P 10:00-16:00

Teenus kirjakandjaga tööle/koju

Kõikidel ettevõtetel ja inimestel on võimalik tellida teenuse osutamiseks kirjakandja tasuta koju või kontorisse. Kirjakandjat saab tööle/koju tellida meie kliendiinfo telefonilt 661 6616.

Tellimusi võtame vastu E-R kell 9-20 ja L-P 9-15.

Kirjakandja osutab järgmisi teenuseid:

- kirisaadetise, postipaki, kullerpaki vastuvõtmine ja kättetoimetamine;
- rahakaartide kättetoimetamine;
- ajakirjade ja -lehtede tellimuste vormistamine
- postimaksevahendite müük
- maksete vahendus
- **Postmarkide müügikohad**

Postmarkide lähimad müügikohad leia Omniva kodulehelt: <https://www.omniva.ee/era/veel/edasimuujad>
Loodame, et pakutavad alternatiivid teevad postiteenuste kasutamise klientidele maksimaalselt mugavaks.

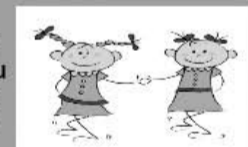
Täname mõistva suhtumise ja hea koostöö eest.
Annely Noobel
Lõuna piirkonna juht

Kilingi-Nõmme Vabaajakeskuse HUVIRINGIDE AJAKAVA

BÄND
Juhendaja Andrei Osipov
Ringi toimumise ajad:
E: 15.00 -19.00
K: 15.00 -19.00

KARAKTERTANTS
Juhendaja: Aime Vilu
Ringi toimumise ajad:
T. 15.00 ja K 15.00

LOOVUSRING
Juhendajad: Riina, Heli
Ringi toimumise aeg:
T. ja N. 14.30

IDEEST-TEOSTUSENI
Juhendaja:
Helen Lensment
Ringi toimumise aeg
K. 14.30-16.30

KUNSTIRING
Juhendaja Asta Suss
Ringi toimumise aeg:
T. 10.00 -20.00

EAKATE HOMMIKUD
Ringi toimumise aeg:
K. 11.00

HUVILISED OODATUD!

Rohkem infot Vabaajakeskusest
Pärnu tn. 62. Kilingi-Nõmme tel. 44 92 755

Südamekuul Jõulumäel!

Tööga seonduvate pingete mitte krüvimiseks vaid vähendamiseks korraldas Pärnumaa Spordiliit 23. märtsil Jõulumäel Talimängude raames juhtkonnavõistluse. Aladeks oli Kurling (K-ga) jm.-d. Minu jaoks täiesti tundmatud teemad. Nn. olude sunnil ja uudishimust jõudsingi Saarde valla esindusse. Kokkuvõtvast sain väga toredate õhtupooliku osaliseks ja tundsin, et tahan seda kogemust jagada ka oma töökaaslastele.

Aprill on südamekuu. Tuleb hoolt kanda oma tervise eest! Sain kokkuleppele Enn Tasalaineniga, kelle eestvedamisel erinevad mängud Jõulumäele jõudnud on, et ta tutvustaks neid huvitavaid alasid meilegi. Vilensa bussis vestlesime ja tegime harjutusi tervist parandavatel teemadel, kuidas ise saaks end aidata. Jõulumäel meeleolukate võistlusmomenti pakkuvate mängudega kaasnes hea tuju. Vahepeal „kinnitasime keha”, jagasime Tegusate tegijate medaleid (mille said ka õendushaiglasse töökohustusi täitma jäänud töötajad) ning ilus ilm kutsus meid metsa alla mägiste radadele. Liikuisime üle vägeva suure silla, mille ehitamisel osales meie grupist Johannese isa. Nii täitsime ka isa poolt lapsele kaasa antud ülesande. Veel leidsime staadioni kõrvalt uued trenazöörid, mis sai läbi katsetatud.

Koduteel pidasime vajalikuks Vabariigi 100 sünnipäeva puhul ära käia Konstantin Pätsi ausamba juures. Ka aasta algul avatud Pärnamäe kohvik/

poe külastus sai ära tehtud.

Loodame, et ilus ilm saadab meie tegemisi ka 19.04 2-spordihoone matkal, mida senini oleme läbinud selle toimumisaastatel sõltumata ilmast. Tule ise ja võta sõber ka kaasa! Tegutse oma tervise heaks nii südamekuul, kui ka edaspidi!

KRISTI SUTT

Magda ja Ilmar peavad munapäevi KING-i Kirjatarga õpilaste ja õpetajate värvitud munadega. Me täname kooli!

Raamatupäevast ja lugemisest

2. aprill on rahvusvaheline lasteraamatupäev. Sel puhul tuli meie lasteaeda külla Surju Raamatukogu juhataja Riita Lillemets, kel oli iga lapse jaoks kaasas kingitus - raamat „Pisike puu”. See on imetore raamat eelkooliealistele lastele, kus on sees toredad jutud ning vahvad luuletused. Eesti Laste- ja noortekirjanduse Keskuse poolt välja antud teos pakub kindlasti palju rõõmu kõikidele peredele. Suur tänu kogu lasteaiapere poolt!

Mida teha, et laste hulgas lugemus suureneks? Niipea kui laps saab teadlikuks mänguasjade olemasolust, on õige aeg talle kätte anda mõned raamatud. Üsna pea avastab laps, et raamatus on pildid ja objektid. Hiljem hakkab ta neid mõistma sõnadena. Lapse esimese eluaasta jooksul on õige aeg talle ette lugema hakata lastesalme. Lapsed ei saa algul aru kõikidest sõnadest, kuid nad tabavad sageli ära jutu põhisüžee. Nad saavad signaali, et lugemine on vahva tegevus.

Lugema ja kirjutama õppimine algab teatavasti häälikute maailmaga tutvumisest. Laps õpib häälikuid kõlaliselt eristama, kuulama nende asukohta ja järjestust sõnades, määratlema häälikute pikkusi. Häälikute järjekorra tajumine sõnas ongi lugemaõppimise tähtsamaid eeldusi. Lapsele saab selgeks, et häälikuid kuulame, tähti loeme ja kirjutame.

Igapäevatoos juhendavad lasteaiapäetajad häälikute hääldamist, jutustamist, kõne arendamist ja sõnavara laiendamist. Selleks on meil lasteaias suur hulk kõnearenduse materjali: raamatuid, mõtlemis-, lugemis- ja lauamänge. Paljud kõnearendusmängud on koostanud meie kooli tubli logopeed-eripedagoog Hilve Kivipõld-Verbitskas.

Kahe-kuni kolmeaastastele on emal-isal õige aeg jutustada ja ette lugeda väikeseid looke. Loo kestus võiks olla vaid 5-7 minutit, muidu laps väsib ära. Mida noorem on laps, seda lühiajalisem on tema tähelepanuvõime. Loetu tuleks veel oma sõnadega üle rääkida ning mõisted lahti

seletada. Kolme-kuni nelja-aastane esitab tavaliselt loetu kohta juba ise küsimusi. Kui igal õhtul loetakse ette lapse lemmikraamatuid, hakkab laps ära tundma teatud sõnu ja seostama neid kindla tähendusega. Lugemine tuleb muuta sama mugavaks ja mõnusaks kui näiteks telerivaatamine. Pilte vaadata ja raamatut lehitseda võib pikutades, lugemise ajal miskit head näksides vms. Raamatuid tuleb küll kenasti hoida, kuid pole vaja kartada nende kulumist. Mida saab veel teha lapse kõne arengu huvides?

Vajalik on koostegemine erinevate igapäevaste asjadega, olgu see siis koristamine, toiduvalmistamine või poes käimine. Kõigi nende tegevuste ajal suhtleme lapsega rahulikult selgelt kõneldes ja lapse arvamus küsides. Anname lapsele võimaluse kogeda koos meiega erinevaid olukordi, käia kodust väljas, tajuda teistsugust ümbrust. Nii areneb lapse tajukogemus, laieneb sõnavara ning tal on, millest rääkida eakaaslastega, kodustega.

Kodu on esimene koht, kus last lugema suunatakse. Kui lapsepõlves ja vanemate eeskujul lugemisharjumust ei teki, ei ole see hilisemas eas enam kuigi tõenäoline. Mida rohkem loetakse, seda suurem on sõnavara ning seda parem on keelekasutus.

Lapse kasvades tuleb vanemal üha rohkem õppida usaldama lapse maitset, sest olulisem kui miski muu on see, et laps tahaks raamatut lugeda ja tal seostuks sellega head emotsioonid. Loomulikult võib last valiku tegemisel suunata, kuid sundida ega keelata ei tohiks. Ainult lugedes saab kirjanuslik maitse areneda. Lugemisoskus on alus, millele rajanevad kõik muud oskused. Lugemisoskus paneb aluse kooliedukusele ja haridusele laiemale. Lapsepõlves alguse saanud lugemisharjumused aitavad luua ka väärtushinnanguid kogu eluks. Lugemine teeb meid targemaks ja rikkamaks

Mõnusaid hetki raamatute seltsis!

SILJA ILOMETS

Koolituse info

Inspiratsioonikoolitus „Kõik on võimalik!”

19. mai 11-15
Strand SPA ja Konverentsihotell

KEDA ootame osalema?

Ootame osalema noori tegusaid naisi, kes on oma ettevõtte loomisest unistanud, kuid ei ole seda veel teoks teinud. Ootame ka naisi, kes soovivad oma äri arendada/laiendada. Inspiratsioonikoolitus on neile, kes soovivad omavahel kogemusi jagada, innustust ammutada, üksteiselt õppida ja kohtuda uute, põnevate ning toetavate inimestega.

Koolituse teemad:

1. Kuidas tunda ära hea äriidee? Kuidas ideega edasi liikuda?
2. Kuidas leida oma lugu? Kuidas arendada loovust ja ettevõtlikkust?
3. Kuidas luua kontakte ja arendada enesekindlust?

MIKS osaleda koolitusel?

Koolitus on läbivalt praktilise suunitlusega ja toimub aktiivõppe meetodil, sisaldades arutelusid, rühmatöid, kogemuste vahetamist ja näidisjuhtumite lahendamist. Koolituse tulemusel on osalejatel kaardistatud oma ärimudel, tegevuskava, mis on reaalseks abivahendiks oma ettevõtte käivitamisel ja arendamisel. Lisaks saad juurde enesekindlust ja julgust ning palju põnevaid sõpru või koostööpartnereid.

Oma kogemusi äriidee leidmisest, arendamisest ning ettevõtjaks saamise lugu räägivad Kadri Tuisk (Clanbeat), Pille Lengi (Tilk kosmeetika), Kriss Eglite (New Vintage by Kriss) ja Kriss Soonik-Käärman.

Koolituse toimumiskoht: Strand SPA ja Konverentsihotell (A.H.Tammsaare pst 35)

Toimumisaeg: 19. mai 2018 kell 11.00-15.00

Tasu: 10 EUR

Koolitusel koha kinnitab osalustasu tasumine. Palun tee ülekanne 10 eurot - BPW Estonia EE301010220123418019, selgitusse inspiratsioonikoolitus. Osalustasu tasuda hiljemalt 15. maiks.

Koolitusele registreerimine toimub VAID läbi kodulehe: <http://bit.ly/2oN0Cvn>

Registreerimine hiljemalt: 15. mai 2018.a. Kohtade arv piiratud!

Inspiratsioonikoolituse korraldaja:

MTÜ BPW Estonia

info (at) bpw-estonia.eeNaisettevõtjate arenguprogrammist: <http://bit.ly/2FRomXu>**POTTSEPATÖÖD**

korstnad
pliidid
ahjud
kaminad

*Pottsepatöödele garantii
kuni 5 aastat

EHITUS JA REMONT

üldehitus
siseviimistlus
välisviimistlus
renoveerimine
saunade ehitus

siiberehitus@gmail.com
+372 56 156 680

Küttepuude müük
Kuiv ja toores lehtpuu
pikkusega 25 cm -75 cm.
Kuivade puude tellimine sügiseks.
Järeilmaksuvõimalus.
Info tel 5669 6987 Janek

Õppe- ja kultuurireis Saaremaale

Viljandi noorsootöö koostöögrupi ühistegevusena korraldas Kilingi-Nõmme Vabaajakeskus Saarde, Mõisaküla ja Abja noorte ühise väljasõidu Saaremaale. Projekti kirjelduses seisab, et ühistegevuse eesmärgiks on kogemuste saamine ja jagamine noorelt noorele, noorte omaalgatuse motiveerimiseks ja loovuse arendamiseks. Kogemusi saadakse läbi noorte õpikäikude teistesse omavalitsustesse ning seal noorsootööga seotud asutustesse: noortekeskustesse, koolidesse, saamaks uusi mõtteid, ideid ja motivatsiooni noorsootöö mitmekesistamiseks oma kodukohas, samas soosides noorte omavahelist suhtlust, andes võimaluse tutvuda teiste omavalitsuse noortega ühes bussis reisides.

Mitmed noored sõitsid Saaremaale esmakordselt, enamus noortest õebisid esimest korda hotellis, seetõttu õppisid noored kõige enam juurde uusi sotsiaalseid oskusi, iseseisvalt toimetulemist. Selgeks sai et reisil tasub olla kaaslaste osas tähelepanelik ja et reisile ei tasu minna uute riiete ega jalanõudega. Kahel päeval külastasime kolme kooli ja viit noortekeskust. Saime näha ja tunda, kui omanäolised ja erineva õhkkonnaga võivad olla erinevad koolid ja noortekeskused ning neis olevad tegevused ja traditsioonid. Jäime väga rahule meie reisiseltskonnaga. Rõõm oli mitmelt poolt kuulda, et väga meeldiv on vastu võtta õpilasi, kes oskavad kuulata! Kuid lubagem rääkida noortel ...

Rauno Einman: Praami sõit oli vägev, sain küllaga juurde uusi teadmisi, millega tegeletakse teistes koolides ja noortekeskustes. Sain teada, et koolid ja noortekad on kõik väga erinevad.

Ragne gromov: Õppisin mida tähendab muu keeles AOÄ, Sain palju teada Saaremaa ajalooast Angla tuulikupargist. Sain teada, et paljudes koolides on hoopis teised reeglid, kui meie koolis.

Maarit Juhkamsoo: Tutvusin reisil paljude uute noortega. Kõik noortekad olid väga toredad, kuid meie noortekas on kodune ja mõnus. Hotellis tuleb arvestada teistega, olla vaikselt ja käituda vastutustundlikult.

Merlyn Kiviste: Ma sain uusi mõtteid, mida

soovitada nii vabaajakeskusele, kui koolile. Avastasin palju uusi võimalusi, ka seda kuidas tutvuda ja sõbruneda uute noortega. Saaremaa paljudes koolides on EI – nutiseadmetele. Sain teada, et noored võivad ka ise oma mõtete elluviimiseks projekte kirjutada.

Sandra- Viktooria Loonde: Sain teada palju uut ja huvitavat. Saaremaal on väga palju noortekeskusi, mis on üsna heal järjel. Bändiruumid ja stuudiod olid paljudes noortekates. Üsna positiivselt üllatas mind see, et kõikides kohtades kus käisime kasvas nii valla elanike arv, kui õpilaste arv koolis.

Maria Peterson: Mulle meeldisid noortekad ja hotellis olemine. Õppisin ajalugu ja sain Saaremaa noorte elust ja olust palju teada. Oli palju toredaid kohtumisi ja sain sõpradeks uute inimestega. Kokkuvõttes oli see väga super reis.

Tõnis Hendrik Tallo: Oli põnev teada saada, mida tehase teistes noortekeskustes, õppisin raha mitte laristama ja nautisin raamatu lugemist. Saaremaal on palju huvitavaid kohti.

Lisanna Hövel: Ma sain teada, et muu keele lühend AOÄ tähendab - aja hobune ära. Mulle meeldis käija ja vaadata teisi koole ja noortekeskusi, kuid oma kool ja vabaajakeskus tunduvad ikkagi teistega võrreldes veidi armsamad ja paremad. Sain teada, et mobiiltelefon kustutab hotelitoa kiipkaardilt info.

Lisete Lensment: Ma õppisin sellest reisis ajalugu. Me leidsime uusi sõpru. Proovisin raha säästa. Mulle meeldis see reis väga, eriti hommikuujumine.

Elisa Johanna Lindov: Sain teada, et Saaremaa koolid ja noortekeskused on väga erinevad. Sain reisilt palju häid kogemusi ja väga huvitavaid ideid.

Väljasõitu rahastas haridus- ja teadusministri kinnitatud ning Eesti Noorsootöö Keskuse poolt elluviidava ESF kaasrahastatud programmi „Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine” kirjeldatud tegevuste raames.

HELI JUHKAMSOO

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Saarde, Mõisaküla ja Abja noored Angla tuulikute ees poseerimas.

Saarde noored tutvumas Kaali meteoriidikraatriga ja selle tekkelooga.

Credit24 Meistriliiga ja Eesti meistrivõistlused

Baltikumi ühisliigas Credit24 Meistriliiga ja Eesti meistrivõistlustel mängisid 2017/18 hooajal Saarde võrkpalluritest Karl Maidle (Rakvere VK) ja Mihkel Nuut (TTÜ). Credit24 Meistriliigas vahetas Karl Maidle eelmise aasta võidutrofee 6. koha vastu. TTÜ jäi 14 võistkonna seas 11. kohale. Eesti MV finaaltourniirile ei õnnestunud kummalgi klubil pääseda. Rakvere saavutas 5. ja TTÜ 6. koha. Selja taha jäeti Järvamaa VK.

TOIVO TALLO

Saarde valla esindusmeeskonnas COOP Kilingi-Nõmme mängisid (seisjad vasakult paremale) Meelis Ventesal, Jaanus Metsnik, Sven Saarpere, Riho Lensment, Ragnar Pähn, Tanel Suluste, Ergo Sartakov, Alar Luhaäär, (esireas vasakult paremale) Jaan Talts, Karel Pais, Karli Ots, Romet Leets, Janno Nõmm, Toivo Tallo. Pildilt puuduvad Mihkel Nuut ja Karl Maidle.

Kodumängudel on parima tulemuse saavutamiseks andnud maksimumi meie tantsutüdrukud.

5. mail kell 12.00

TIHEMETSJA MOTOKROSS 2018

Lauri krossirajal

WWW.EHKKEE

ARCTIC SPORT

EHKKEE

Pilet 5€ alla 12-aastastele lastele, kõikide pealiskõrge vahel koosmüü

PONTMEN BOSTON PROTECT KENDAMER CRISIS DEFTON DYNAMER

Võimlemisklubi GITHA kuldne pealinnareis

26. korda toimus Tallinnas Kalevi spordihallis Eesti Spordiseltsi Kalev korraldatud võimlemisfestival „Kauni rühiga ellu!”

Meie võimlemisklubi Githa osales kolme rühmaga, kes kõik pälvisid zürri otsusega KULD-PLAADID. Vajalik punktisumma selleks oli vähemalt 90.

2. klassi rühm Päikesekiired esitas kava „Pallijätkud” – tulemus 92 punkti.

3.-5. klassi rühm Žestika astus üles kavaga „Lindilendu avastades” ja osutus 94 punkti vääriliseks. Nende rühmade juhendaja on Margit Schmidt.

Neidude rühm Infinitum, keda juhendab Eha Smolina, esitas ülima elegantsiga kava „Please”, mis tõi kohtunikekogu näole imetluse ja kõik kümme kohtunikku näitasid hinnet 10.

Infinitumile seega maksimumpunktid – 100!

Kõik võimlejad ning kaasasolnud lapsevanemad kiitsid spordiseltsi Kalev ladusa, rõõmsa ja lapsi innustava festivali korralduse eest.

Githa XXIX emadepäeva võimlemispidu, kus esinevad kõik Githa võimlejad ja külalised Pärnust ning Sindist, toimub reedel, 11. mail kell 19.00 spordihooones.

Tulge nautima rühikate võimlejate vahvaid kavu! Saame teada, kes on selle aasta graatsilisim rühm ja võimlemismiss 2018.

MARGIT SCHMIDT

Infinitum – KRE Kuldplaat 2018 omanik!

Võrkpall saalist õue!

Tänasega sai joon alla Saarde võrkpallurite saalihooajale. Peatselt pistetakse varbad sooja rannaliiva sisse... Et värskena uuele saalihooajale vastu astuda, koguneb meeskond septembris väljateenitud treeninglaagrisse Poolas.

Meie kõige pisemad naasesid 29. märtsil Karkis-Nuias toimunud 1-3 klasside Pallihingust “Mulgid platsile” esikohaga. Võistkonnas mängisid Rico Kalde, Aaron Pernits, Karl-Erik Laius, Reimo Janop, Kaarel Kahro, Liis-Marie Kaljur. Miniliigas jõudsid nii 4-6 klassi poisid kui tüdrukud 28. märtsil Pärnust toimunud regionaalsele turniirile. Otsustavas mängus

kaotasid poisid kõige napimalt Kuressaarele ja finaaltourniirile ei pääsetud. Tüdrukud paraku vaheturniiril võitu kirja ei saanud. Poistest mängisid Kris Aller Kusmin, Tauri Kovalevski, Toomas Kovalevski, Markus Kaljur, Caspar Pärn ja Tõnis Hendrik Tallo. Tüdrukutest Elisabeth Kask, Sandra Kivimurru, Laura Lissete Vunk, Nora Pärn, Nora-Ly Saar ja Ketrin Reinhold. Kooliliigas, 6-9 klass, osaleti kolmel võistlusel. Viimati 6. aprillil Häädemeestel. Kõigil kolmel korral olid võitmatud Häädemeeste poisid. Väga napilt jäime Häädemeestel alla ka Arele. Võideti aga Tõstamaad. Võistkonnas mängisid Tõnis Hendrik Tallo, Rasmus Rist, Markos Maidle, Kris-Aller Kusmin, Karl Kielas ja Henrik Tali.

Mihkel Nuut ja Karl Maidle.

Saarde valla esindusmeeskond “COOP Kilingi-Nõmme” võitis 31. märtsil Abja-Paluoja spordihooones COOLBET Rahvaliiga finaaltourniiril meeste 1. tugevusgrupi. Pärnumaa meistrivõistlustel kahjuks meistritiitlit kaitsta ei õnnestunud. Napp poolfinaalikaotus kodus Saugale, kus saaliaja said valida külalised mitte võõrustajad, saigi otsustavaks finaali pääs. Korduskohtumisel Sauga spordihallis tehti küll vastastele 3:0 nokaut, aga otsustavas kuldseis geimis õnnestus Sauga meeskonnal kiire algedu saavutada ja 18:16 seisuga ihaldatud võit võtta. Palju õnne neile! 3.-4. koha mängus oli COOP Kilingi-Nõmme üle VK Tõusvast 3:0. Sama kindlalt võitis esikoha VK Tervis olles üle Sauga meeskonnast. Meistritiitlit kaitsesid Paikuse naised, kelle ridades mängib ka meie Pille-Riin Saarpere. Põnevas finaalkohtumises oldi tulemusega 3:1 paremad VK Tervis naiskonnast.

Kuhu minna meie vallas

Kolmapäeval, 25.04. kell 12 Kilingi-Nõmme Klubis ajaloo päev "Kilingi-Nõmme – väärtuslik Eesti väikelinn"

Kolmapäeval, 25.04. kell 17 Tihemetsa Spordihoones infopäev "Tuleohutus kortermajades"

Neljapäeval, 26.04. kell 17 Kilingi-Nõmme Klubis kogupere animatsioon "Elias ja sügaviku saladus"

Neljapäeval, 26.04. kell 19 Kilingi-Nõmme Klubis eesti mängufilm "Portugal". Pilet 3€.

Laupäeval, 05.05. kell 11 Talil heakorrapäev

Pühapäeval, 06.05. kell 14 Kilingi-Nõmme Klubis segaansambel Patlane 20

Esmaspäeval, 07.05. kell 10 Kilingi-Nõmme Klubis Hindpere Optika silmade kontroll

Teisipäeval, 08.05. kell 18 Kilingi-Nõmme Klubis mälu mäng

Reedel, 11.05. kell 19 Kilingi-Nõmme Spordihoones Githa XXIX emadepäeva võimlemispidu

Teisipäeval, 15.05. kell 9 Kilingi-Nõmme Klubis doonoripäev

Pühapäeval, 20.05. kell 9 Kilingi-Nõmme Suveaias Livonia kevadlaad kell 11 Saarde valla meistrivõistlused lamades surumises

Laupäeval, 26.05. kell 9 Lauri karjääris Saarde kaitsepäev

PUURKAEVUDE JA MAASOOJUS PUURAUKUDE PUURIMINE, PROJEKTEERIMINE NING HOOLDUS.

VEE- JA KANALISATSIOONITORUSTIKU RAJAMINE, REOVEEMAHÜTITE, SEPTIKUTE, BIOPUHASTITE, SÜVAVEEPUMPADE JA VEEFILTRITE PAIGALDUS, HOOLDUS, MÜÜK.

+ 372 55 694 310 info@puurvesi.ee
www.puurvesi.ee

NÕMMEPOISID OÜ

Teostab kõikvõimalikke ehitus ja renoveerimistöid.

Küsi pakkumist tel 5454 4666 Tony või e-posti aadressil nommepoisid@gmail.com

Hevo Tehnika OÜ teostab ehituslikke plekitöid: harja-, korstna-, ääre-, liiteplekid (max pikkus 300cm). Samas saadaval pruugitud ja korrastatud jaapani väiketektorid. Küsi lisa. Tel 506 0719

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha.

Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis.

Tel: 56 111 900

Uued vallakodanikud

ROMET TAMMSALU	05.03.2018
GENERT KIVISELG	21.03.2018
KUSTI LUHAÄÄR	02.04.2018

Mälestame lahkunuid

LAIN SOOP
11.07.1936–27.03.2018

JELENA KASELA
12.10.1925–4.04.2018

KALLE TOOMEMÄGI
26.08.1958–11.04.2018

OSTAN PÖLLUMAAD.
Tel +372 5557 6453.

Muruniidukite remont ja hooldus.
Võllide sirgendus.
TIG keevitus tööd
(alumiinium, roostevaba).
Tel 5676 9201.

NURGA
EHITUSTEENUSED

Ehitus ja remont
Kilingi-Nõmmes

Telefon: 56501068 Email: silver@nurga.ee
www.nurga.ee

KES TEEB KAEVU?

- * puurkaevude puurimine
- * maasoojuskaevude puurimine
- * puurkaevude puhastamine
- * süvaveepumpade ja septikute paigaldus
- * vee- ja kanalisatsioonitööd

TÄHTAJAD LÜHIKESED!

Balti Puurkaev OÜ
521 7415; 504 2999
www.baltipuurkaev.ee
Firma "tegutseb" aastast 2008

Pottsepatööd

Pliidid, ahjud, kaminad,
ehitus ja remont
Tel. 55 506 605 Hannes
e-mail kollo12@hotmail.ee

Õnitleme!

LEON TOPKIN	92
ILMAR SOOBİK	91
AUGUST TAMMEKIVI	90
SILVIA KURM	89
LEHTA MITT	89
EVI RAIG	88
ERNA RAADIK	88
SALME PIKK	87
VALVE LANKOTS	86
LEIDA SUTT	85
IRMA JAAKSON	85
JUTA MATSI	85
ALMA-ARMILDE MÄNDLA	85
ENDEL PIIROJA	85
AINO HALLOP	80
LINDA SAKS	80
JÜRI ASPEL	80
MARE LIIT	80
IIVE LAAS	75
HELI KIVI	75
ALEKSEI JÖÖTS	75
ANNE-MARE PELTSEER	75

Puurkaevude rajamine ja puhastamine.

Vee- ja kanalisatsioonitorustike, septikute ja süvaveepumpade paigaldus.

Maaküttesüsteemide rajamine.
Tel 502 1279, 526 9604,
puurkaevumeistrid.ee.

Olio Projekti OÜ pakub teenuseid.

Vee- ja kanalisatsioonitorustike ehitus.

Septikute, pumplate ja kogumismahutite paigaldus.

Kaev- ja planeerimistöid, kalluriveod.

Paekillustiku ja erinevate pinnaste müük.

Alar Oks, tel 501 3325.

info@olio.ee www.olio.ee

OÜ ESTEST PR ostab

metsa- ja põllumaad.

Tel 504 5215, 514 5215.

Küttepude müük

30, 40, 50 ja 75 cm

OSTA JA SA EI KAHETSE!
Tel 513 2013, SASS VEELIKSELT

OÜ VILINURM

Ostab metsa- ja põllumaad

Saarde vallas

ja lähümbruses.

Tel 513 2013

SASS VEELIKSELT